

Nun Ni Devus Efektivigi Neglektitan Revolucian Proponon

Ronald J. Glossop

Southern Illinois University (Sud-Ilinojsa Universitato) en Edwardsville (SIUE)
Edwardsville, Illinois 62025, Usono
rglossop@mindspring.com

1. La maltrafita oportuno

Unu el la unuaj sugestoj proponitaj en la Asembleo de la Ligo de Nacioj en Decembro 1920 estis tio de Lordo Robert Cecil ke por trakti “la lingvajn malfacilaĵojn kiuj malpermesas rektajn rilatojn inter la popoloj” oni esperas ke “la instruado de la internacia lingvo Esperanto” “iĝos ĝenerala en la tuta mondo, por ke infanoj el ĉiuj landoj ekde nun scipovu almenaŭ du lingvojn, sia gepatra lingvo kaj facilia rimedo de internacia komunikado.”[1]

Bedaŭrinde tiu revolucia ideo ne estis efektivigata. En la Asembleo de la Ligo de Nacioj iu ajn propono povis esti akceptita nur se ĉiuj membroŝtatoj aprobis ĝin. Unu ŝtato kontraŭis la proponon de Lordo Cecil. Kiu ŝtato? Francio. Kial? Ĉar la propono indikis ke Esperanto estus la monda lingvo instruenda, kaj la Francoj pretendis ke la franca lingvo jam estas la monda lingvo.[2]

2. Preter inter-naciismo al tutmondismo

La Francoj argumentis ke Esperanto ne havas nacian kulturon. Sed tiu argumento supozas la inter-naciisman vidpunkton de la 20-a jarcento anstataŭ la tutmondisman de la 21-a jarcento. Inter-naciismo konceptas la mondon kiel kolekto de apartaj landoj kies anoj estas baze enfermitaj interne de siaj propaj landoj kaj kiuj interagas unu kun la alia nur per internaciaj organizaĵoj. La figuro por inter-naciismo estas monda mapo kun la diversaj ŝtatoj montritaj

en diversaj koloroj. La tutmonda komunumo de la 21-a jarcento estas malsama. Ĝia koncepto estas bazita sur la fotoj de la Tero el la kosmo. Ĉiuj homoj estas membroj de unu planeda komunumo. Sekve ni devus povi komuniki rekte unu kun la alia.

Kiam oni traktas edukadon, oni devas konsideri la mondo de la estonteco. Grava demando estas, Kion vi devus fari rilate al lingva edukado por infanoj? Ni bezonas planon laŭ kiu ĉiuj el ili lernos almenaŭ unu komunan lingvon, por ke ĉiuj el ili en ĉi tiu planeda komunumo povu komuniki kun ĉiuj aliuloj, ne nur kun tiuj kiuj hazarde loĝas en landoj kiuj uzas la saman nacian lingvon.

3. La lingva-edukada demando antaŭ ni

Kion ni devus fari rilate al la lingva edukado por niaj infanoj? Ĉu ili devus lerni almenaŭ unu komunan lingvon? Se jes, kiun lingvon oni devus elekti? Ĉu ni penus uzi kiel la tutmonda lingvo iun nacian lingvon kiel la anglan aŭ la ĉinan? Aŭ ĉu ni devus elekti kiel la tutmonda lingvo iun nacieca-neŭtralan, desegnititan, pli facile lerneblan lingvon kiel Esperanto?

Eĉ kvankam la angla estas mia denaska lingvo, mi volas argumenti kontraŭ la vidpunkto ke la angla devus esti la komuna tutmonda lingvo instruenda al infanoj. Mi opinias ke la racia kaj morale ĝusta elekto por la unua fremda lingvo por ĉiuj infanoj estas Esperanto. La fina celo devus esti ke homoj lernu multajn lingvojn, sed ĉiuj infanoj devus lerni almenaŭ la komunan tutmondan lingvon, por ke ili povu komuniki rekte kun ĉiuj aliaj Teranoj.

4. La morala dimensio de la tutmonda-lingva dimando

Ni devus konsideri serioze la moralan dimension de ĉi tiu demando. Mi opinias ke estus fundamente malmorala afero elekti iun ajn ekzistantan nacian lingvon servi kiel la tutmonda lingvo. Se iu ajn nacia lingvo iĝus la tutmonda lingvo, landoj kiuj uzas tiun lingvon akirus statuson super la aliaj lando Ĉi tia luktado por statuso jam produktis du mondmiltojn. Tian inter-naciisman konkurson ni devas ekfini.

Uzi iun ajn nacian lingvon estus ankaŭ decido majusta al ĉiuj infanoj kies unua lingvo estas alia lingvo. Kiel homo kies unua lingvo estas la angla, mi konstante estas memorigita pri la maljusteco de la aktuala situacio. Aliuloj devas lerni novan lingvon, sed mi povas uzi mian denaskan lingvon. Kiel malujste! Mi estas inter la malpli ol 5 procentoj el la homoj en la tuta mondo kiuj uzas la anglan kiel sia denaska lingvo.[3] Tial pli ol 95 procentoj de ĉiuj homoj devas lerni duan lingvon por povi partopreni internaciajn konferencojn kiuj uzas nur la anglan lingvon. Eĉ se la tutmonda lingvo estus la mandarena ĉina lingvo, necesus ke 88 procentoj de la homoj en la tuta mondo lerni ĝin kiel dua lingvo.[4]

Se ui ajn nacia lingvo estus uzata kiel la komuna tutmonga lingvo, landoj kiuj uzas tiun lingvon havus maljustan ekonomian avantaĝon super aliaj landoj. Krom la avantaĝo ke ili ne devos instrui duan lingvon al siaj infanoj, ili havus la ekonomian avantaĝon ke aliuloj volos veni al siaj landoj por pli bone lerni sian lingvon.

5. La kazo kontraŭ la uzo de la angla kiel la tutmonda lingvo

Ĉar necesus ke ĉiuj infanoj lerni la tutmondan lingvon, ĉi tiu lingvo devus esti relative facile lerni. Ĉar nia celo estas por infanoj lerni multajn lingvojn, ili devus havi bonan unuan sperton kiu instigos ilin voli studi aliajn lingvojn. La plej bona ebleco estus lerni unue tute fonetikan lingvon en kiu ili lernus kune la skribitan kaj parolatan lingvon.

La angla ne estas tia lingvo. Ne estas logika situacio kiam la vortoj “so” (S-O) kaj “do” (D-O) kiuj aspektas tiel similaj devus esti prononcataj tiel malsimilaj. En la angla lingvo vortoj kiujn oni literumas simile estas prononcataj malsimilaj kiel la vortoj literumataj T-H-O-U-G-H kaj T-H-O-U-G-H-T kaj T-H-R-O-U-G-H. La angla lingvo enhavas multajn strangaĵojn kiel la aldono de la litero S al verboj en la tria persono singulara. Malregulaĵoj ekzistas rilate al la malsamaj tensoj de la sama verbo, kiel “go,” “went,” kaj “have gone.” Rimarku la malregularan konjunkcion de

la verbo “to be.” “I am,” “you are,” “he is” ne menciis la fakton ke en multaj vortoj la litero S estas prononcata kiel la litero Z. Ĉi tiuj mallogikaj trajtoj de la angla lingvo eble kaŭzus multajn infanojn simple rezigni pri la lernado de iu ajn fremda lingvo.

6. La kazo por la uzo de Esperanto aŭ versio de ĝi kiel la tutmonda lingvo

Anstataŭ la angla, ni devus uzi Esperanton. Tiuj kiuj neniam lernis Esperanton ne komprenas la valoron de ĝia inĝenia karaktero kaj kiel facile oni povas lerni ĝin. Tiuj kiuj neniam instruis Esperanton ne konstatas kiel rapide infanoj povas lerni ĝin.[5] Ĉiuj povas facile determini kiel ĉiu vorto devus esti prononcata kaj literumita.

Se ĉiuj infanoj en la mondo lernus designitan lingvon kiel Esperanto, aliaj avantaĝoj sekvus. Unu estus la konservado de la minoritataj lingvoj kiuj nun pereas kiam ili alfrontas lingvojn subtenatajn de potencaj landoj. Se la tutmonda lingvo estus Esperanto, homoj en tiuj minoritataj komunumoj povus daŭre uzi siajn lingvojn interme de siaj propraj komunumoj kaj Esperanton por tutmonda komunikado.

Dua avantaĝo rilate al la postulo ke infanoj lernu Esperanton estas ke ili evoluigus pozitivan sintenon al la lernado de aliaj novaj lingvoj. Eksperimentoj montris ke lernantoj kiuj lernis Esperanton poste pli rapide lernas aliajn eŭropajn lingvojn.[6]

Tria avantaĝo de la lernado de neŭtrala tutmonda lingvo kiel Esperanto estas ke la infanoj evoluigus identecon kiel membro de la monda komunumo simile kiel la lernado de nacia lingvo kondukas al identecon kun tiu nacia komunumo.[7] Se ĉiuj infanoj lernus la saman tutmondan lingvon, ili pensus pri si mem kiel membroj de la tutmonda komunumo kaj estus malpli inklinitaj batali en militoj kontraŭ aliaj membroj de tiu komunumo.

Kvara avantaĝo rilate al la postulo ke ĉiuj infanoj lernu Esperanton estas ke ili povus uzi modernan teknologion por rekte komuniki kun

aliaj infanoj ĉie.[8] Personaj amikecoj povus evolui sen malhelpo de landlimoj kaj malsamaj naciaj lingvoj.

7. Eblaj ŝanĝoj por fari Esperanton pli kulture neŭtrala lingvo

Oni povas konsideri Esperanton esti eŭropa lingvo, kaj sekve oni povus argumenti ke ĝi devus esti modifiita por servi kiel kulture neŭtrala tutmonda lingvo. Ĉu oni povus fari Esperanton pli kulture neŭtrala lingvo se oni povus enkorpiĝi terminojn de aziaj kaj afrikaj lingvoj? Tamen Esperanto eĉ nun en sia aktuala formo estas entuziasme subtenita de homoj tra la tuta mondo. La registaro de Ĉinio faris tiom kiom iu ajn landa registaro por subteni la uzon de Esperanto.[9]

Por trakti ĉi tiun demandon, mi proponas ke la Eduka Scienca kaj Kultura Organizo de la Unuigxitaj Nacioj (UNESKO), kiu en 1954 kaj 1985 adoptis rezoluciojn kiuj esprimis subtenon por Esperanto, nomu komisionon evoluigi iomete modifiitan, pli kulture neŭtralan version de Esperanto. Oni devus doni al ĉi tiu komisiono limdaton de kvin jaroj. Pluraj spertaj Esperantistoj devus esti membroj de ĉi tiu komisiono inkluzive de kelkaj el Azio kaj Afrika. Ĉi tiu komisiono ankaŭ devus havi membrojn kiuj bone konas la Hajnuan pinĵinon kaj la Bahasan Indonezian lingvon. Se la komisiono ne sukcesus produkti la deziratan modifiitan kulture neŭtralan version de Esperanto ĝis la kvinjara limdato, la aktuala versio de Esperanto estus oficiale rekokmendita kiel la komuna tutmonda lingvo instruenda al ĉiuj infanoj ĉie.

8. Finaj Pensoj

Esperanto estas unu el la plej grandaj inventoj dum la tuta homara historio. Estas granda tragedio ke ĝi ne estis adoptita kiel la monda lingvo en la inter-naciisma 20-a jarcento. Nun dum la tutmondiĝa 21-a jarcento ĝi ankoraŭ ne ricevas la subtenon kiun ĝi meritas. Ĉu io ajn povas esti pli grava afero por la estonteco de edukado ol la tutmonda sindevontigo instrui al ĉiuj infanoj ĉie facile lernablan komunan tutmondan lingvon kiel Esperanto?

[1] Peter G. Forster, *The Esperanto Movement*, paĝo 172.

[2] La *The Esperanto Movement* de Forster informas nin kiel la propono de Lord Robert Cecil iniciatis la diskuton, kaj ĝi ankaŭ liveras detalan rakonton pri tio kio poste okazis rilate al Esperanto en la Ligo de Nacioj kaj aliaj internaciaj organizoj. Vidu ĉapitron sesan, paĝojn 169-187.

[3] *The World Almanac and Book of Facts-2013*. Ĉe paĝo 717 la indikita nombro da homoj kiuj uzas la anglan kiel sia unua lingvo estas 328 milionoj. Ĉe paĝo 733 la indikita nombro da homo en la mondo estas 7,017,543,964. Tial la proporcio de homoj kiu uzas la anglan kiel sia unua lingvo estas 4.67436 el cent.

[4] *The World Almanac and Book of Facts-2013*. Ĉe paĝo 717 la indikita nombro da homoj kiuj uzas la mandarenan ĉinan lingvon kiel sia unua lingvo estas 845 milionoj. Ĉe paĝo 733 la indikita nombro da homo en la mondo estas 7,017,543,964. Tial la proporcio de homoj kiuj uzas la mandarenan ĉinan lingvon kiel sia unua lingvo estas 12.04218 el cent.

[5] Alvino E. Fantini kaj Timothy G. Reagan, *Esperanto and Education: Towards a Research Agenda*. Vidu aparte paĝojn 27-33.

[6] Helmar Frank, “Valeur propédeutique de la langue Internationale” [“Valoro propedeŭtika de la lingvo inter-nacia ”], *Journée d’étude sur l’Esperanto*. University of Paris-Vincennes, Nov. 1983, paĝoj 121-136 kaj J. H. Haloran, “A four-year experiment in Esperanto as an introduction to French,” *British Journal of Educational Psychology*, Vol. 22, nr. 3, Nov. 1959, paĝoj 200-204..

[7] Kurt E. Müller, (ed.), *Language Status in the Post-Cold-War Era*. Vidu aparte paĝojn 117-139.

[8] Humphrey Tonkin kaj Grahame Leon-Smith, *The Future of Modern Languages in English-speaking Countries*, (Esperanto Documents, New Series, 18). Rotterdam: Universala Esperanto-Asocio, 1979, paĝo 17.

[9] Ulrich Lins, “Esperanto as Language and Idea in China and Japan,” *Language Problems and Language Planning*, 32:1 (2008),

paĝoj 47-60 kaj “China Interreta Informa Centro: Historio de Esperanto,” <<http://esperanto.china.org.cn/world/shi-window/index5.htm>>.